

Stratejik İstihbarat Analizi haber/bilginin analizidir ve herhangi bir konuda belirsizliği azaltmayı hedefler. Stratejik İstihbarat Analizi ile stratejik seviyedeki konular, olaylar ve problemler ile ilgili "Ne oluyor ya da Ne olacak ?" gibi sorulara cevap arar.

İşte bu noktada, problem sorusu şudur; **Paralı ve Kiralık Askerlik Müessesesi nedir? Ne oluyor? Ne olacak...**

ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER (ÖAŞ)

Bugünlerde büyük bir ivme kazanarak gündeme yerleşen aslında yeni küresel endüstrinin bir ürünü olarak Soğuk Savaş'ın bitmesi ardından 1990'larda kurulmaya başlanan Kiralık Orduları analiz süzgecinden geçireceğim.

Stratejik İstihbarat Analizi: Bir bütünü ve onu meydana getiren parçaları incelemek amacıyla ya bütünü parçalara ayırarak ya da parçaları bir araya getirerek yapılan bilimsel bir çalışmadır.

STRATEJİK İSTİHBARAT ANALİZİ: Analiz+Sentez+Geleceği görme/Öngörü+Sinerji

"Düşünmek zor bir iştir. Bu yüzden bunu çok az insan yapıyor".

Yaratıcı Düşünme, analiz sürecinde büyük rol oynamaktadır. Sorgulayıcı ve bilimsel düşünce olarak da tanımlanan yaratıcı düşünme; ancak ve ancak bağımlı olmayan, biat kültürü ile yetiştirilmeyen, özgür akıllar tarafından yapılabilir.

Şimdi ise bu problemin çözümüne uygun bir analiz teknik ve metodu bulalım.

Akıl Yürütme Zinciri, Beyin Fırtınası Tekniği ve Bilinenler/Bilinmeyenler Tekniği çözüm için en uygun olanları.

Bu problemin çözümüne en uygun Analiz Teknik ve Yöntemlerini kullanarak problemin çözümünü yapacağım. Bu makalede sizlere sadece bildikleriniz, bazen de bilmediğiniz haber/bilgileri gözler önüne sererek, benzer sonuçlara ulaşmamızın önünü açacağım. Bu makale aynı zamanda istihbarata dönüştüreğim haber/bilginin olgunlaşması, değerlendirilmesi, teyit ve karşılaştırması konusunda sizlere yardımcı olacak. Çünkü İstihbarat Süreci (Çarkı) üçüncü safhası İşlem-Yorumlama (ANALİZ) aşamasından müteşekkildir.

Makalenin başında öncelikle şunu bilmenizi istiyorum bizler gündemdeki olayları hala Soğuk Savaş yıllarının bize dayattığı **tek boyutlu düşünce sistemiyle** tartışıyoruz. Fakat günümüz belirsizlikleri, karmaşık olaylarına ve problemlerine **çok yönlü ve analitik düşünce sistemiyle** yaklaşım kaçınılmaz bir hal almıştır.

Günümüz kapitalist düzeninde her şeyi **paranın gücü yönetiyor ve yönlendiriyor**. O halde analiz çalışmamızda bizim düşüncelerimize iki ünlü bilim insanı olan "Karl Marx ve Friedrich Engels" in düşünme sistemi en büyük katkıyı sağlayacaktır. Çünkü bunlar olayları **ekonomik temelli düşünceyle** analiz eden **futuristler** olup, mezkur kişilerin düşünme sistemikleri, günümüzün temel meselelerini kavrama ve problemlerini çözmede en geçerli olanlardır.

NE OLUYOR?

Devlet dışı aktörler (DDA); dini, ekonomik, siyasi ve sosyal gücü sayesinde hedef kitle veya coğrafi alan üzerinde nüfuz yaratma kabiliyeti bulunan lakin egemen olmayan oluşumlardır.

Bunlar, kökten dinci, özgürlükçü, ırkçı, mezhepçi, devrimci, kiralık (para ile tutulmuş) v.b. saiklerle kurulmuş ve belirli bir amaç uğrunda “silahlı” veya “silahsız” mücadele eden legal ve illegal unsurlardır.

Devlet dışı aktörler (DDA);

1. Yabancı Savaşçılar¹,

¹Alanyazında çeşitli “yabancı savaşçı” tanımlaması yapılmış olmakla birlikte genel anlamda “Taraflardan herhangi birinin vatandaşı olmayan, yurt dışından çatışma bölgesine giden, maddi bir kazanım elde etmeden kendine göre bir davayı güderek bir iç çatışmada yer alan grup ya da orduya katılan kişiler” olarak kabul görmüştür.

2. Yabancı Terörist Savaşçılar²,

3. Paralı askerler (Özel Askeri Şirketler-ÖAŞ)³,

4. Hükümet dışı organizasyonlar/örgütler,

5. Çok uluslu şirketler ve

6. Devletlerarası Etki Ajanları, Kanaat Önderleri, gibi nüfuz sahibi şahıslar olmak üzere altı farklı başlık altında incelenir.

Neoliberal dünyanın en ayırt edici özelliklerinden biri de, eğitimden sağlığa, adaletten güvenliğe kadar kamusal tüm alanların alabildiğine özelleştirilmesi, ticarileşmesi, “kâr” elde edilen sektörler haline getirilmesi... Kamucu anlayışa sahip sosyal hukuk devletlerinde, devletin asli görevlerinden olan, görev ve yetkileri hukukla belirlenen güvenlik ve savunma alanı; neoliberal düzende, para kazanılan, rant sağlanan, patronların kârına kâr katan bir “sektör” haline getirildi. Aynı zamanda, özel işlevler üstlenen “karanlık” sektörler...

Soğuk Savaş sonrasında güvenlik konusunda ve askeri teknolojiler alanındaki gelişmeler ve değişimler yanında, özelleştirmenin hız kazanması ve kamu sektörünün küçülmesi, bu süreci tetikleyen ve hızlandıran nedenlerin başında geliyor.

Günümüzde özelleşmiş askeri endüstrinin gelişmesi ve güçlenmesiyle birlikte, daha önce devlete özgü bir işlev olan güvenlik, tıpkı ticaret ve finans gibi alanlarda olduğu gibi, devlet dışı silahlı aktörler tarafından yerine getirilmeye başlıyor.

Weber’in geliştirdiği ve siyasal bilim yazınında da üzerinde uzlaşmış **Devlet tanımı: "Meşru şiddet kullanma tekeline sahip olan güç" olarak ifade edilmektedir.**

Nitekim dünyanın dört bir yanında etkinlik gösteren ve uluslararası örgütler nezdinde de “belli bir meşruluk” kazanmış olan devlet dışı silahlı aktörler olarak özel askerler veya güvenlik şirketlerinin bu tanım içinde nerede durduğunu saptamak zor.

²Kendi devletleri dışındaki bir devlete karşı terörist eylemleri işlemek, planlamak, hazırlamak ya da katılmak için giden bireyler veya silahlı çatışmayla bağlantılı olmak da dâhil, terörist eğitim alan ve veren bireyler ” yabancı terörist savaşçı olarak tanımlanmıştır. (BM 2178 nolu karar)

³Maddi güdüye sahip yabancı savaşçılar “Paralı askerlerdir” (mercenary).Para kazanma güdüsüne sahip olan bu unsurlar büyük oranda çatışan tarafların vatandaşı olmamalarına rağmen gönüllülük esasına göre hareket etmedikleri için “yabancı savaşçı” statüsünde kabul edilmezler.

Fakat bu zorluk, devletin meşru güç kullanma tekeline sahip olmaktan tamamen uzaklaştığı veya yok olmaya başladığı anlamına gelmiyor.

Bugün, Paralı askerler-Özel Askeri Şirketler, liberalizmin ana enstrümanlarından biri olma yolundadır. Dünya için yeni fakat büyük bir hızla yaygınlaşan bir sektör ile karşı karşıyayız. Dünyadaki büyük ÖAŞ'lerinden bazılarının **10.000'den fazla** personel çalıştırdığı ve büyük kar elde ettiği bilinmektedir.

Dünyada bu sektörün ivmelenerek yükselmesi, liberal politikaların uygulayıcısı devletler üzerinden başlamış olsa da, bugün dünyadaki ulus devletlerin büyük bir kısmını kaplamış görünmektedir.

Devletler, uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri, kalkınma ve insani yardım kurumları, çok uluslu şirketler ve hatta bireyler Paralı Askerler veya ÖAŞ'lerden askeri hizmet satın alabilir. Devletler, genelde bu özel unsurları ulusal kapasitenin eksik olduğu durumlarda ya da resmi olarak karışmak istemedikleri "**kirli operasyonlarda**" tıpkı kiralık katil mantığıyla kullanırlar.

ÖAŞ'ler, silahlı kuvvetlerin personel yetiştiremediği ya da cazip kariyer fırsatları yaratamadığı durumlarda yüksek teknoloji destekli vasıflarını hizmete sunarlar. Bunun dışında, ÖAŞ'ler var olmayan kapasiteyi ikame ederler. Örneğin, Congo-Brazaville Cumhurbaşkanı, 1994 yılında **İsraili Levdan firmasını** tutarak bir önceki cumhurbaşkanına sadık askeri birimlerin yerine yeni bir kuvvet oluşturabilmiştir.

Başka bazı gruplar, ÖAŞ'leri tehlikeli ortamda çalışabilmek için kullanır. Kimileri **ÖAŞ'lerin BM ve diğer uluslararası örgütler için kullanışlı olabileceğine**, çünkü ÖAŞ'lerin konuşlandırılmasının, ulusal birliklerin BM nezareti altında konuşlandırılmasından daha az politik tartışma yaratacağına işaret etmişlerdir.

Bireyler ve gruplar Paralı Askerler veya ÖAŞ'leri **kimi zaman bir hükümeti devirmek ve yasa dışı faaliyetleri korumak** gibi daha sinsi amaçlar için kullanmaktadırlar.

Sonuçta global uluslararası sistem içinde, özel ya da uluslararası hukuk içerisindeki yeri belli olmayan, şiddete dayalı güç kullanan yeni bir olgu (devlet dışı silahlı aktörler) ile karşı karşıyayız. Belli devletlere karşı kullanıldığı kadar, belli devlet çıkarlarını korumak için de devreye giren bir aktör.

Paralı askerler (Mercenaries)

Cenevre Anlaşmasınının 47. maddesinde tanımlandığı şekliyle “**Tamamen kişisel kazançla hareket eden ve silahlı çatışmalarda bir ülkede kullanılmak üzere ya da o ülkenin sınırları dışındaki bir bölgede kullanılmak üzere kiralanan kişilerdir**” (ICIJ, 2002: 2).

Paralı askerinin temel özellikleri ise şunlar:

- Başkalarının harplerinde savaşmak üzere çatıştığı yere dışarıdan geliyor.
- Savaşma nedeni sadece para. Hizmetlerini öncelikle politik nedenlerle değil, kazanç elde etmek amacıyla sunmaktadır.
- Paralı askerlerin göreve getirilmesi, yasal kovuşturmayla maruz kalmamak için dolaylı ve dolambaçlı yollardan oluyor.
- Paralı asker birlikleri sadece o anki amaç için bir araya gelen geçici asker grupları olup, iş bitince dağılırlar.
- Örgütlü hareket etmeyen paralı askerler, sadece ferdi müşterileri için savaşmaya odaklanmaktadır.

Özel Askeri Şirketler -- (Emperyalizmin Silahlı Birlikleri)

Özel askeri şirketlerdeki personelin büyük çoğunluğunu, yine paralı askerler oluşturmaktadır. Ancak, artık yapılacak işin türü, müşteri ile ilişkiler ve çatışmalardaki etkileri tümüyle farklıdır.

Paralı askerlik ile özel askerî şirketlerin hizmetlerinin niteliği birbirinden farklıdır. Şöyle ki, paralı askerler yabancı bir orduda ücreti karşılığında hizmet sunarken, Özel Askeri Şirketler sözleşme karşılığında hizmetlerini kiralamaktadırlar. Şirketleşme, özel askeri firmaların kâr amaçlı olması anlamına gelmektedir. Özel Askeri Şirketler, sürekliliği ve hiyerarşiyi içerir.

Paralı askerlerden farklı olarak, özel askeri şirketler, yasal bir yapıya sahiptirler; müşterilerine sözleşme yoluyla bağlanırlar, global piyasa içinde birbirleriyle rekabet ederler. Birçok durumda, en azından kayıtlı olmayı gerektiren yasalar ve yabancı sözleşmeler için alınacak lisanslar yoluyla kendi devletlerine ismen bir bağlılıkları vardır. Yine paralı askerlerden farklı olarak, eğitim, istihbarat, danışmanlık, lojistik destek, operasyonel destek ve çatışma sonrası çözümler gibi değişik hizmetler için çalışmaktadırlar.

Özel Askeri Şirketler, paralı asker ticaretinin “evrim geçirmiş, globalleşmiş ve şirketleşmiş” modelini temsil ediyorlar.

Bugün savaşlarda ya da çatışmalarda etkinlik gösteren özel askeri şirketler, savaş endüstrisindeki özel aktörlerin dönüşümünü temsil etmektedir. Bunların en önemli özelliği, modern bir şirket formu taşımalarıdır. Paralı askerlerden farklıdırlar; çünkü, her şeyden önce bir şirket olarak kurulmaktadırlar ve çok farklı türlerde askeri hizmet vermektedirler. Bir şirket oldukları için, kendi endüstrisinden ya da farklı endüstriden firmalarla finansal bağlar geliştirebilmektedir.

Yeni küresel endüstrinin ürünü paralı askerlik müessesesi ve bunların bağlı olduğu Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ) Soğuk Savaş’ın bitmesi ardından ilk olarak 1990’larda kurulmaya başlandı. Günümüzde ise, dünyada eşi benzeri olmayan bir büyüme gösteren ekonomik sektör haline geldi. Peki, Nedir bu “Özel Askeri Şirketler” denilen karanlık yapılanmalar? Kökü ne, kökeni ne, işlevi, misyonu ne, ne işe yararlar, nereden gelip nereye giderler?

Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ’ler): Terörle mücadele ve meskun mahal operasyonları, stratejik planlama, istihbarat toplama, operasyonel ve lojistik destek, eğitim, satın alma ve bakım dahil olmak üzere savaş ve ihtilaf konularıyla ilgili uzmanlaşmış hizmetler veren tüzel yapıya sahip kayıtlı işletmelerdir.

Diğer bir ifadeyle; Temel yeteneği savaşmak olan ve cephede, ön hatlarda muharip unsurlarla beraber veya muharip unsurlar gibi hareket eden özel askerî sektörün temsilcilerine “Özel Askerî Şirket” denilmektedir.

Günümüzdeki savaşlar; yüksek yoğunluklu ‘Karşılıklı Orduların’ savaşı yerine, sivil uzmanlarca desteklenen, teknolojinin üst seviyede kullanıldığı, yerel güçlerle dengelendiği, Özel Askeri Şirketlerin kullanıldığı savaşa dönüşmüştür.

Artık savaşlarda cephelerde savaşacak büyük ordulara ihtiyaç duyulmamaktadır. 21 yy.’ın değişen savaş anlayışı, uzman personele duyulan ihtiyaç ve muharebe alanının olumlu/olumsuz kazandığı yeni özelliklere paralel olarak savunma ve güvenlik paradigması da değişime uğramıştır. Hiç kuşkusuz bu değişimlerin getirdiği sonuçlardan biri de özel askerî şirketlerin varlığı/gerekliliği olmuştur.

Özel askerî şirketler müşterilerine, mayınlı arazilerin temizlenmesinden, özel mülkiyetin korunmasına, askerî üs ve limanların yönetiminden, insani yardım kuruluşlarına ait konvoyların güvenliğinin sağlanmasına kadar, muharip askeri eğitim ve öğretim da dahil olmak üzere bir dizi lojistik, istihbarat ve danışmanlık hizmeti sunmaktadır.

Özel Askerî Şirketler; temel yeteneği danışmanlık ve eğitim hizmeti vermek olan **Askerî Danışmanlık Şirketleri** ve son olarak temel yeteneği lojistik ve hizmet desteği sağlamak olan **Askerî Destek Şirketleri** olarak iki farklı yapıya ayrılmıştır. Özel askerî sektörü oluşturan tüm bu şirketlere şemsiye isim olarak ise “**Özel Askerî Şirketler**” denilmektedir.

Velhasıl ÖAŞ’ler, küçük danışmanlık şirketlerinden dev milletler üstü şirketlere kadar çok çeşitli büyüklüklere sahiptir. Her ne kadar ÖAŞ’ler ilk olarak 2. Dünya Savaşı sırasında ortaya çıktıysa da, jeopolitik değişimler ve Soğuk Savaş sonrasında pek çok ülkenin silahlı kuvvetlerinde meydana gelen yapısal değişiklikler, özel askeri sektörde hızlı bir büyümeye yol açtı. Bugün 180’nin üstünde şirket 70’den fazla ülkede faaliyet göstermekte.

Özel askeri endüstrideki şirketlerin birçoğu sanal yani, şeffaf değil! Merkezleri Bahama Adaları, Barbados, İngiliz Virgin Adaları, Hollanda Antilleri, Panama ve Cayman gibi vergi cennetleri. Bunlar daimi kuvvet bulundurmuyor; hazır kıta veya icapçı bir tarzda taşeronlar ile çalışıyorlar. Silah ve mühimmatlar depoda stok olarak bulunmuyor; ihtiyaç olduğunda uluslararası pazardan el altından ya kir alıyor ya da satın alıyorlar. Kiralık askerler, elektronik ortamdan dünyanın çeşitli yerlerinden bulunuyor. Yani, personeli çok uluslu.

ÖAŞ’lerin operasyonel konularda normal askeri kuvvetlerden daha büyük AVANTAJLAR sunduğu öne sürülmektedir. Örneğin:

- Hızla konuşlandırılabilirlik;
- Güç kullanımını konusunda kamusal endişelerin daha az olması;
- Zayıf politik kurumlara sahip ülkelerde yerel askeri güçler karşısında denge unsuru olmaları, bu avantajlar arasında sayılabilir.
- Özel askerî şirketlerdeki görevlilerin can kayıpları ulusal ordulardaki kayıplar kadar ulusal kamuoylarında tepki çekmemektedir.

Bunların gerçekten birer avantaj olup olmadığı bir yana, pek çok analist ÖAŞ'lerin normal askeri kuvvetlere oranla bir çok operasyonel DEZAVANTAJA da sahip olduğunu düşünmektedir:

- Görev değil, kar amacıyla motive oldukları için, göreve bağlılıkları normal askeriye mensuplarından daha az addedilmektedir.
- Çalışanları askeri emir-komuta zincirinin dışındadır.
- Belli bir komuta kademesi olmadığı için özel güvenlik şirketi elemanının sahada komuta edilmesi ve denetimi, ordu mensubu bir askere oranla çok daha çetrefilli bir konu olarak değerlendiriliyor.
- Sözleşmelerinin her türlü olasılığı kapsamı mümkün olmadığı için muharebede esneklikleri ve muhtemelen beklenmedik durumlara başa çıkabilme yetileri azalmaktadır.
- Muharebe-dışı elemanları gereken durumlarda askeri kapasiteyi arttıracak çapraz eğitimden yoksundur.
- Bazı analistler bu şirketlerdeki maliyet azaltma baskısının personelin hayatını tehlikeye atacak kararlar alınmasına yol açacağına inanmaktadır – örneğin, 2004 yılında Blackwater'ın dört çalışanın ölümünden sonra artçı olarak görev yapacak beşinci bir askerin maliyet kısıtlamaları nedeniyle gruba katılmaktan alıkonulduğu iddia edilmiştir.
- ÖAŞ'ler herhangi bir nedenle başarısız oldukları takdirde normal askerlerin görevlerini yerine getirebilme yetisi azalmaktadır.

Nitekim; Kiralık ordu şirketleri; hiçbir şekilde özel oluşumlar değildir; aslında dünya çapında hüküm sürmek isteyen emperyalist ülkelerin kullandığı “paravan şirketlerdir”.

BM'deki Hukuki Düzenleme Girişimleri

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Paralı Askerler Çalışma Grubu, daha önce BM tarafından kabul edilerek 2001 yılında yayınlanan paralı askerliği yasaklayan düzenlemenin dışında bir çalışma yürütmekte ise de, bu çalışmada temel olarak uluslararası alanda kullanılacak *ÖAŞ'lerin sebep olabilecekleri insan hakları ihlallerine engel olabilecek* yine uluslararası bir yasal düzenleme hedeflenmektedir.

20 Ekim 2001 tarihinde yürürlüğe giren söz konusu Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Açık adı “Paralı Askerlerin Toplanması, Kullanılması, Finansmanı ve Eğitimi Üzerine Uluslararası Sözleşme” olup, devletlerin paralı asker kullanımını savaş suçu saymaktadır.

Anlaşmaya göre paralı asker, devletlerin resmi silahlı kuvvetlerine mensup olmayan, çatışan taraflardan herhangi birinin vatandaşı bulunmayan, asıl amacı para kazanmak ya da maddi çıkar sağlamak olan birisidir.

Bazı Türk dış politika uzmanları Libya’da Rus Özel Güvenlik Şirketi Wagner’e bağlı paralı asker bulunması dolayısıyla Suriyeli paralı askerlerin durumunun hoş karşılanacağı veya Rusya’nın BM Güvenlik Konseyi üyesi olmak hasebiyle olayı kapatacağı umudunda olsalar da işin aslı hiç de öyle değildir. Tam tersine Uluslararası Hukuk ve Savaş Hukuku uzmanı Todds S. Milliard’ın dediği gibi bu sözleşmeye göre savaş suçunun oluşabilmesi için savaşçıların özel şirketler tarafından değil devletler tarafından toplanması gerekmektedir.

Bunun dışındaki diğer çalışmalar arasında, gönüllü bir yaklaşımı öngören ve İsviçre Hükümeti ve Uluslararası Kırmızı Haç Örgütü (ICRC) tarafından başı çekilen **ICOC48 (International Code of Conduct) Uluslar arası Davranış Kuralları ve Montreux Dokümanı** (2008) bulunmaktadır.

Bu dokümanların hazırlanmasındaki inisiyatif, İsviçre Hükümeti ve ICRC’den kaynaklanmış olsa da, bu çalışmalara ve yapılan toplantılara özel güvenlik / askeri şirketlerin temsilcileri ve bazı sivil toplum kuruluşları da katılmışlardır.

Diğer bir inisiyatif ise ABD kaynaklı olarak yapılmış olan çalışmaların uluslararası alana yayılması ve diğer ülkeler tarafından da bir standart olarak kullanılmasının sağlanması amacıyla ortaya konan **ANSI/ASIS PSC serisi dokümanlardır**. Bu dokümanlar, ABD ile birlikte yirmiden fazla ülke temsilcisinin de katılımı ile son halini almış ve uluslar arası kullanıma sunulmuştur.

Aslında içinde bulunduğumuz dönemde dünya üzerinde silahlı gücün kim tarafından kullanılması gerektiği konusunda bir etki, etkinlik savaşı yaşandığını söylemek yanlış olmaz. Bu güç ya devletlerin elinde kalarak kullanılmaya devam edilecek veya özel şirketlere devredilecektir.

Güç kullanımının özel şirketlere devri, aslında halihazırda bugüne kadar ki uygulamalarla bir oldu bittiye getirilerek sisteme sokulmuştur. Bugün ise, bunun denetlenmesi ve yaptırım sisteminin bu şirketlerin yararına şekillendirilmesi istenmektedir. Gönüllü çalışmaların altında, şirketlerin bağımsız, yaptırımsız ve en fazla kâr edebilecek şekilde çalışma istekleri bulunmaktadır. Bugün, BM bir tarafta, bu firmalar ile bunları destekleyen çeşitli örgütler diğer tarafta olacak şekilde, soruna çare bulma arayışları adı altında, aslında üstü örtülü olarak “Güç kullanımı” konusunda yapılacak yasal düzenlemelerde etkin olma savaşı yaşanmaktadır.

Geçmişteki paralı asker mantığıyla tam olarak örtüştüğünü söylemek doğru olmasa da, şu anda özel askeri şirketler adı altındaki oluşumlarda dünya üzerinde bu konuda oluşturulan endüstrinin büyük bir hızla büyüdüğünü görmekteyiz. Bu da yeni bir bakış açısıyla potansiyel olarak büyük bir insan hakları sorununu ortaya çıkartmaktadır.

Bu konuda bütün dünyada sorun olarak üzerinde durulan husus, ***bu insanların gerçekten eğitilmiş olup olmadıklarıdır. Bunlar askeri disipline ve askeri mahkemelerde yargılanma gibi hususlarda bir düzenlemeye tabi olmadıkları için*** ve yaşanan örneklerden de yola çıkılarak, bu konu günümüzde bütün dünyada insan hakları sorunları içerisinde öncelikli konular arasında yer almaya adaydır.

Uluslar arası hukuk ve düzenlemeler açısından bakıldığında, ***özellikle Birleşmiş Milletler çalışma grubu personeli, askeri konularda Özel Askeri Şirketlerin kullanılmasının iyi bir fikir olmadığını, ancak nihayetinde ülkelerin kendi bilecekleri bir konu olduğu yaklaşımındadır.***

ÖAŞ’lerin büyüme trendi çok büyük olurken, bu konuda meydana gelen veya gelmesi muhtemel olan insan hakları sorunları konusunda çare üretilmesi hususunun bu hızda gerçekleşmediği görülmektedir. Yani çare bulma mekanizmasının yavaş gittiğini görüyoruz. Bundaki en önemli sebeplerden biri de bu hizmetin yapısı ve oluşumun içinde bulunan unsurların, uluslar arası karakteridir. Kısacası bu insanlar için böyle eğitim gereksinimleri bulunmamaktadır ve böyle bir gereksinim olsa bile buna uymak zorunda olmadıklarını düşünmektedirler.

ABD ve Özel Askeri Şirketleri

Yıl 1919 Ortadoğu haritası “barışantlaşmalarıyla” yeniden çizilirken ABD’de iki şirket kuruluyor. Biri Halliburton’un kurucusu olduğu petrol kuyularını çimentolama şirketi olan

"New Method Oil Well Cementing Company". Diğeri George Brown kardeşlerin kurduğu "Brown&Root" inşaat ve mühendislik şirketi.

1960'lara kadar (50 yıl içinde) ABD'nin okyanus ötesine açılma/emperyalist programıyla her iki şirket çok büyüdü.

Unutmayalım ! Para neredeyse küresel güçler oradadır.

Kuzey Denizi ve Ortadoğu'da dünyanın en zengin petrol kaynaklarının bulunması, Halliburton'u petrol kuyuları açma konusunda dünyanın bir numarası yaptı. Halliburton, 1963'te dünyanın sayılı inşaat ve mühendislik şirketi Brown & Root'u satın aldı. Halliburton, Vietnam Savaşı sırasında bu ülkeye askeri üs, hava alanları, yol vb. inşaatlar yaptı. Fakat, 1970'lerdeki ekonomik durgunluk ve petrol piyasasının güç kaybetmesi, yıllık geliri 24.8 milyar dolar olan ve tüm dünyada 100 şirketiyle faaliyet gösteren Halliburton'u da etkiledi. Ama imdadına Saddam yetişti! Kuveyt'i işgali ve ardından başlayan Körfez krizi, şirketi kurtardı! Kuveyt'teki hasar görmüş tüm kamu binalarını Brown&Root yeniden yaptı. Halliburton ise 320 petrol kuyusundaki yangını kontrol altına alma işini aldı! Yeni petrol kuyuları vs açarak Halliburton kurtuldu.

1990'larda petrol piyasasındaki durgunluğa rağmen Halliburton çok iyi ekonomik performans gösterdi. Petrol sektöründeki benzer şirketlere kıyasla yüzde 20 daha fazla büyüdü. Bu başarının asıl sebebi oldukça kârlı askeri sözleşmeler yapmasıydı.

Bu sözleşmelere konu olan ise, Yugoslavya'nın bölünmesiydi!

Amerikan Ordusu LOGCAP (Lojistik Sivil Artış Programı) çerçevesinde; Balkanlar'daki büyük çaplı askeri destek faaliyetleri için ilk kez bir "kiralık ordu" ile sözleşme imzaladı. Bu şirket, enerji devi Halliburton'un yan şirketi Brown&Root Service (BRS) idi.

Amerikan Ordusu nereye gidiyorsa BRS oraya gidiyor: Afganistan, Irak, Arnavutluk, Bosna, Hırvatistan, Makedonya, Somali, Özbekistan, Kuveyt, Kosova, Sudan, Zaire vs. Babasının hayrına buralarda bulunmuyor; bu 'Kiralık ordunun' yıllık geliri 6 milyar dolar".

Şirketin 5 bin kiralık askeri Bosna'ya gitti. BRS'nin sadece Bosna'dan kazandığı para 405 milyon dolar idi. Sözleşme uzundu; örneğin- İtalya'daki Aviano hava üssünden hareket eden Amerikan kuvvetlerine destek hizmeti için şirketin çıkardığı fatura, 6.3 milyon dolar idi.

Ne güzel ticaret değil mi; “kiralık ordusunu” para karşılığı veriyor; ayrıca gittiği ülkenin petrolüne el koyuyor; yetmiyor yıktığı ülkeyi yeniden imar ediyor!

Örneğin Kosova'ya askerini vermekle kalmayıp yollar, binalar yaptı; 192 kışla inşa etti! (“Sürekli Özgürlük Operasyonu” adı verilen Afganistan işgalinden sonra kurulan işkence merkezi Guantanamo kampını da BRS, 45 milyon dolara yaptı.) Kosova'daki işlerinden dolayı BRS'ye sadece 1999'da 1 milyar dolar ödendi.

Daha çarpıcı olması için sanırım meselenin finans boyutu hakkında bir bilgi daha vereyim:

Salt Irak'taki hizmetleri için Halliburton'un “kiralık ordusuna” ödenen para, ABD'nin 1991 yılında Körfez Savaşı için yaptığı harcamanın üç katıydı. (Sadece 2007'deki rakam 151 milyar dolar idi.) Ödenen para kamuoyuna yansıyınca gözler bir dönem Halliburton'un yönetim kurulu başkanlığını yapan başkan yardımcısı Dick Cheney'e çevrildi. Fakat... Bilinir ki ABD'de Halliburton'un dokunulmazlığı vardır!

ABD Savunma Bakanlığı raporuna göre, 2007'de Irak'ta bulunan “**kiralık ordu**” mensubu 180 bindi! (ABD Ordusu sayısı ise 160 bin.) Denir ki, Irak'ta bulunan eski İngiliz SAS komando sayısı, mevcut SAS birliğinden fazlaydı!

Irak'ta kaç “**kiralık ordu**” vardı ve mensuplarından kaç kişi öldü bunlar hala bilinmiyor. Irak savaşının en karanlık (Ebu Garip Cezaevi gibi) kısımlarında hep bu özel şirketlerin adı geçti.

Dünyanın en büyük özel güvenlik şirketlerinden biri olan Blackwater, ABD Dışişleri Bakanlığı, Pentagon ve CIA'in yüz milyonlarca dolar değerindeki ihalelerini alarak Afganistan ve Irak başta olmak üzere Amerikan ordusunun operasyonlarına destek kuvveti sağlıyor. 1997'de kurulan ve bünyesinde binlerce paralı asker bulunan şirket, 2006'dan beri Amerikalı diplomatlara da koruma sağlıyor. 2007'de Bağdat'ta Nisoor meydanı üzerinde (Şehrin önemli ve halka açık bir meydanıdır) Blackwater için çalışan bir grup korumanın pusuya uğradıklarını sanarak ateş açması sonucu 17 sivil hayatını kaybetti.

Araştırma sonucunda, bu olayda herhangi bir provokasyon bulunamamıştır. Bu olayda görev yapan yükleniciler (ÖAŞ), ABD Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktaydılar. Bu hadisede zarar görenlerin de haklarını alması için uygun bir hukuk sistemi ile, uygulanabilir bir hukuk altyapısının oluşturulması gerekmektedir. Bu olay ilk olarak 2009 yılında yargıya

taşınmış yıllarca farklı yollar bulunması suretiyle devam etmiş, olaylarda suçlu olduğu anlaşılan dört eski Blackwater güvenlik görevlisi 2015 yılında Iraklı sivilleri katlettikleri gerekçesiyle mahkûm edilmişlerdir. Aynı şekilde Irak'da veya Ebu Gharib'de meydana gelen olaylar da kötüye kullanma vakaları ve dava açılan hususlar bulunmaktadır ve bunlar yıllardır sürmektedir. Bunlar bir ülkenin resmi askerleri (ordusu) olmuş olsaydı bunu bilmeleri ve Cenevre Konvansiyonuna göre yetiştirilmiş olmaları gerekcekti. Bu durumdaki sanıklar askeri mahkemede yargılanabileceklerdi.

Amerikalılar bu konuda farklı bazı formüller ortaya koyarak yargılama yoluna gitmişler ancak büyük boşluklar bulunduğu ve kendi yargı sistemlerinde mevcut çeşitli çelişkiler yüzünden, bir yerde tam olarak yazılmayan bir konunun yargılama işleminin yapılamayacağını kabul etmenin, kapitalist sistemin yapı taşları olan büyük şirketlerin de hesabına geldiği görülmüştür.

Nisoor Meydanı Olayı olarak bilinen bu olay dışında haklarında birçok işkence, kötü muamele, cinayet iddiası ve davası bulunuyor. PKK'da ele geçirilen ABD üretimi silahları örgüte verdiği iddia edilen şirket, kötü ününü gizlemek için 2009 yılında adını önce Xe Services, 2011'de ise Academy olarak değiştirdi.

Şunu ifade etmeden geçmeyeyim, 1997 yılına kadar BRS bu alanda tekeldi; ancak bir süre sonra başka şirketlerde pazara girdi. Bugün gelinen noktada Washington için ÖAŞ'lerden daha iyi bir seçenek yoktur. ABD'nin örtülü ve kirli savaşları arttıkça onlara olan ihtiyaç artmakta ve Pentagon sürekli olarak gelişmelerini teşvik etmektedir. Son on yılda Pentagon, ÖAŞ'lerle 3.000'de fazla sözleşme yaptı. ABD hava ve deniz kuvvetlerinin toplamından %90 daha fazla drone (insansız hava aracı) kullanmaktadırlar. Ocak 2015'de Orta Doğu'dan sorumlu ABD Merkez Komutanlığı için çalışan 43 binden fazla özel askeri şirket mensubunun sadece 17 bin kadarı Amerikalı, diğerleri İngiliz ya da Avustralyalı idi. **Bu şirketler sadece askerler için değil özellikle Amerikan istihbarat teşkilatları için de caziptir.** DAEŞ'in elindeki 1.500 kadar silah taşıyan araç gayri resmi olarak ABD tarafından gönderildi. PKK, PYD ve YPG yine özel askeri şirketler ve onların silah, malzeme ve teçhizat desteğiyle faaliyetlerini sürdürüyor. Suriye, Irak ve Afganistan'da bu şirketler halen oldukça aktiftir.

ABD'nin bu şirketleri tercih etmesinin nedeni, yapılan kirli işlerin sorumluluğunu üstlenmemektir ama **2008 yılında 17 ülke tarafından imzalanan Montreux Dokümanı'na göre bir özel askeri şirkete ev sahipliği yapan ülke onun eylemlerinden de tam**

sorumluluğa sahiptir. Özel güvenlik şirketleri pazarının merkezinde ve rakipsiz olan bu şirketlerin etrafında çok farklı askeri hizmetler veren diğer büyük şirketler, sonra teknoloji şirketleri ve nihayet dış halka da ise kirli işler yapan küçük şirketler var. Amerikan istihbaratının küresel savaşları için Leidos, Booz Allen Hamilton, CSRA, SAIC ve CACI International gibi şirketlere çok bağımlı olması önemli bir hassasiyet olarak görülüyor. Casusluk ABD’de son on yılda en hızlı gelişen özel endüstri alanlarından biri oldu. **ABD hükümeti, özellikle Savunma Bakanlığı gittikçe özel şirketlere bağımlı hale gelmektedir. İstihbarat bütçesinin %70’i (yılda 56 milyar dolar) özel şirketlere gitmektedir.** Öte yandan Amerikan istihbaratının en tecrübeli çalışanları gittikçe özel şirketlere kaymaktadır. Halen ABD içinde 1271 kamu, 1931 özel şirket; terörle mücadele, ülke güvenliği ve istihbarat konularında 10 bin ayrı yerde çalışıyor.

O dönemde kendi siyasal geleceğinin derdine düşen Trump ve yönetimi 2017 yılında küresel, özel bir casus şebekesi geliştirmeyi kararlaştırdı. Amaç, Trump’ı derin devlet içinde hedef alan kişileri tespit etmektir. Trump başkan seçilirken Amerikan istihbaratı ve Pentagon (ordu) yanında değildi ve derin devlet içinde dünyanın iki zengininden biri olan Rockefeller ile beraber hala karşı taraftalar. Pompeo, CIA bürokrasisine güvenmiyordu ve kendine doğrudan bağlı bir yapı oluşturmaya karar verdi. Trump’ın şu an yanında duran dünyanın diğer ikinci büyük zengini olan ve dünya altın piyasasını elinde tutan Rotchild ailesi (Londra) var.

Yeni istihbarat yapısını geliştirme işinde Körfez Savaşı ve sonrası Irak’ta görev yapan Özel Askeri Şirket Blackwater’in kurucusu Eric Price, İran-Kontra olayının faili Oliver North ve CIA’dan emekli arkadaşı John R. Maguire öne çıktı. Bu yapı içinde çeşitli ülkelerde resmi bir örtüsü olmayan Amerikan askeri casusları görevlendiriliyor. Amerikan istihbaratı İran ve Kuzey Kore ile ilgili politikalarda Trump’ın kontrol dışına çıkması önlenmeye çalışılıyor.

ABD'nin Suriye'de Blackwater gibi çalışan "Castle International" adlı özel bir güvenlik şirketinin paralı askerlerini kullandığı ortaya çıktı. Tıbbi yardım ve tahliye operasyonları da yürüten şirketin ağır silahlı komandoları Suriye ve Irak'ta **PKK/YPG'li teröristlerle birlikte** savaşıyor.

ABD'nin "Suudi Arabistan'daki silahlı gücü ise neredeyse tamamen özel askeri endüstri-nin kontrolünde...

ABD kökenli ÖAŞ Blackwater, 2022 Kasım ayında Suudi Arabistan'da prenslerin (11 prens, dört bakan, 30 kadar eski bakan ve iş adamı) bir otele kapatılarak işkence ile sorgulanmasında görev aldı. Kral Salman işkence ile konuşturmaları için şirkete milyar dolarlarca ödedi. Sorgulamalar sözde yolsuzlukları araştırmak için yapılıyordu ama aslında Salman muhaliflerini temizledi, Trump ise seçim kampanyasında kendisini desteklemeyenlerden intikam aldı.

Amerikan özel kuvvetlerinden (U.S. Special Forces) “emekli” 1500 subay 'Vinnell' şirketi altında, yıllık 800 milyon dolarlık bir sözleşmeyle çalışıyor. Bu şirket 1975'te Suudi Arabistan'ın muhafız alayını kurmak ve eğitmek üzere uzun dönemli bir ihale olarak, muhafız alayını top ve uçaksavar dahil askerî malzemelerle donatmıştır. Şirket yetkilileri 1979'da hükümet karşıtı güçlerin ayaklanmasının bastırılmasında Suudi ordusuna taktik vererek danışmanlık hizmeti de vermişlerdir. 1991 Körfez Savaşı esnasında şirketin eğittiği Suudi Tugayları çatışmalara dahil olmuştur.

Keza BRS, Suudi Arabistan ordusuna lojistik, eğitim, istihbarat ve kapsamlı danışmanlık hizmeti veriyor.

“Cable and Wireless” kontr-terör eğitiminden;

“Booz-Allen Hamilton” harp akademisinden;

"SAIC" donanmadan;

“O'Gara” ise kraliyet ailesinin güvenliğinden sorumlu!

(Öte yandan Afganistan başkanı Hamid Karzai'yi Amerikan “DynCorp Kellog Brown & Root (KBR)” -- Military-Oriented Multinational Corporations-MNCs -- koruyor!)"

Öte yandan; Amerikan New York Times (NYT) gazetesi, 2018 yılının Ekim ayında Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'yı İstanbul'da öldüren ekipten dört kişinin, bir önceki yıl ABD'de eğitim aldıklarını iddia etti. Gazete, dört kişiye verilen milis eğitimiyle ilgili sözleşmenin ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından onaylandığını öne sürdü. NYT'ye göre eğitimi, özel sermaye fonu Cerberus Capital Management'a ait Tier 1 Group adlı şirket verdi. Gazete, eğitimin savunma amaçlı olduğunu ve Suudi liderlerin korunması için verildiğini yazdı.

RUSLARIN ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLERİ

Rusların ÖAŞ tarihi 1990'larda Bosna-Hersek'e Sırp'ların yanında savaşmak için giden Rus gönüllüler ile başladı.

Kremlin'in gönüllüleri halen Karabağ, Gürcistan, Kırım, Ukrayna (Donbass, Donetsk, Luhansk) ve Suriye sahnesinde aktifler.

Yasal Düzenlemelerle Özel güvenlik şirketlerinin önünün açılması

Rusya'da 2008, 2012, 2013 ve 2014'te olmak üzere dört yasal düzenleme kabul edildi. İlk olarak 2008'de "silah yasası" olarak adlandırılan yasa çıkarıldı. Bu yasa ile Gazprom, Lukoil, Transneft gibi stratejik öneme sahip Rus devlet kurumlarının yurtdışı temsilciliklerine güvenliklerinin sağlanması için silah kullanma yetkisi verildi.

2012'de, iktidardaki Birleşik Rusya Partisi tarafından Duma'ya sunulan 288-FZ no'lu yasa kabul edildi. Söz konusu yasayla, devlet başkanı tarafından özel askeri şirketlerin yedek askeri unsur olarak bulundurulmasına (özel profesyonel kurumlarda askeri eğitim verilebilmesi vb.) ilişkin statüye yasal düzenleme getirildi.

2013'te Duma Başkan Yardımcısı Aleksandr Mitrofanov tarafından sunulan yeni tasarıyla, özel askeri şirketlerin askeri ekipmana sahip olmaları yasal güvence altına alındı. Hükümetin söz konusu şirketlerin tüm faaliyetlerini kontrol altında tutacağı vurgulandı. 2014'te de benzer yasal düzenlemelere devam edildi.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ise 2012'de yaptığı bir konuşmasında özel askeri şirketlerin ülkesi için ne anlama geldiğini şu sözlerle ifade etti:

"Rus özel askeri şirketleri devletin doğrudan müdahalesi olmadan ulusal çıkarlar doğrultusunda yapılması gerekenlerin tatbiki için bir araçtır."

Özellikle 2008 Gürcistan Savaşı, ardından 2014'teki Kırım işgali ve Doğu Ukrayna'da devam eden düşük yoğunluklu savaşla birlikte Rusya, yurt dışındaki operasyonlarda özel güvenlik şirketlerini daha yoğun bir şekilde kullanmaya başladı.

2016'da ise başka bir yasa ile bu şirketlere ülke dışında Rus çıkarlarını sağlama görevi verildi. Bu tür teşkiller gönüllü (paralı) askerler ve illegal silahlı örgütler olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Suriye’de sadece 28 asker kaybı vermesinin ardında yatan temel nedenlerin başında da Rusya’nın bölgede özel güvenlik şirketlerinin önünü açması geliyor. Nitekim bu alanda son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler de özel güvenlik şirketlerin yurt dışında kullanımına verilen önemi göstermesi açısından mühim.

Rusya’nın son yıllarda özellikle Ukrayna ve Suriye’deki askeri müdahalelerinde yoğun bir şekilde kullanmaya başladığı özel askeri şirketlerden bazıları Doğu Ukrayna’daki Rusya yanlısı ve destekli gruplarla birlikte Ukrayna ordusuna karşı savaşta eleman temin ederken, bazıları ise Suriye’de devam eden iç savaşa profesyonel destek sağlamaya devam etti.

Bu bağlamda PMC Wagner, Moran Güvenlik Grubu, Slavonic Corps, Antiterör Güvenlik Şirketi, RSB Grup, Redut Özel Birliği gibi özel askeri şirketler Suriye’de sıcak çatışma alanlarında yer aldı. Rus ÖAŞ.lerinin önde gelenleri arasında Wagner Grup, RSB, Anti-Terror, MAP, MS Group, Centre R, ENOT ve Cossacks sayılabilir. Hemen hepsi Ukrayna ve Suriye’de görevlidirler.

Söz konusu şirketler arasında en fazla öne çıkan ise **2014 yılında kurulan PMC Wagner**. 2013’e kadar Pskov 2. Özel Birlik Tugayı ve akabinde **Rusya Askerî İstihbarat Teşkilatı (GRU)’nda** görevli olan **“Wagner” lakaplı** Yarbay Dmitriy Utkin’in şirketin kurucuları arasında yer aldığı bilinmektedir. **Eski bir restoran işletmecisi ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in yakın arkadaşı Yevgeny Prigozhin⁴ tarafından kurulan Rus paralı asker grubu, defalarca savaş suçları ve insan hakları ihlalleriyle suçlandı.** Utkin’in 9 Aralık 2016’da Kremlin’de düzenlenen “Anavatan Kahramanları Günü” resepsiyonuna katılarak Putin tarafından cesaretinden dolayı madalyaya layık görülmesi de dikkate değer.

Kırım, Ukrayna, Suriye, Libya, Mali ve Orta Afrika Cumhuriyeti’nde aktif görev yaptığı bilinen Wagner Grup, özel kuvvetler ile birlikte Kırım ve Donbass için gönüllü topladı. Ardından Suriye’de savaşa katıldı ve Beşar Esat ile beş yıllık sözleşme imzaladı. Mart 2016’da Palmira’daki savaşta kayıplar verdi.

⁴Prigozhin'in özel jeti, 25 Ağustos 2023'te Moskova'nın kuzeybatısında düştü. Kaza sonrasında Prigozhin dahil tüm yolcular öldü.

PMC Wagner'in Suriye'deki askeri kayıplarına dair yine Rusça haber sitelerinde geniş bilgi bulunuyor. Örneğin, 24 Eylül 2015'te 10, 20 Ekim 2015'te ise 26 cesedin Suriye'den Sivastopol limanına gemilerle geldiği kaydediliyor.

20 Haziran 2017'de Wagner Grup yöneticilerine yaptırımlar uygulama kararı alıp icraata geçirmeyen ABD yönetimi, 26 Ocak 2023'de Rus paralı asker grubu Wagner'e yönelik yeni bir karar aldı. ABD Hazine Bakanlığı, Wagner grubunu "uluslararası suç örgütü" listesine aldı. Beyaz Saray, Kuzey Kore'nin geçen yıl Wagner grubuna Ukrayna'da kullanılmak üzere silah sevkiyatı yaptığını gösteren uydu fotoğraflarını paylaşmıştı.

Öte yandan AB Konseyi'nden 14 Nisan 2023 tarihinde yapılan açıklamada, Rus güvenlik şirketi Wagner Grubu'nun Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü, egemenliğini ve bağımsızlığını tehdit ettiğini çünkü grubun Ukrayna'ya yönelik saldırılarda aktif olarak yer aldığını ve Ukrayna'nın Soledar ve Bakhmut kentlerine yönelik düzenlenen saldırılara da bizzat öncülük ettiğini gerekçe göstererek, bu grubun yaptırım listesine eklendiği bildirildi.

Acaba IŞİD/DAEŞ/ÖSO bu pazarın bir ürünü mü?

Bu şirketler köktendinci örgütlere de yardım yapıyor mu? Mesela DAEŞ?

Kiralık orduların dünyanın her tarafında var olduğunu, ama en etkin oldukları yerlerin başında körfez ülkelerinin geldiği göz önünde tutulduğunda **DAEŞ'in de bu pazarın bir ürünü olduğunu söylememiz mümkündür**. "DAEŞ içindeki teröristlerle ilgili bilgileri okudukça, -örneğin dünyanın dört bir yanından gelmeleri, maaş almaları vs- insanın aklıma kiralık ordularda bulunan paralı askerler geliyor".

IŞİD'in elinin altında ne var; PETROL!

IŞİD militanları savaşmayı nerede öğrendi?

Kim eğitti? Medya masallarını okuyoruz; evinden otururken birden gidip IŞİD'e katılmış vs. Bu sizce çok normal bir olay mı? Peki size; İngiliz şirketi "Sakina Security" veya "Trans-Global Security International", bu dincilere "Cihat eğitimi" verdiler desem buna inanır mısınız? Tabii ki inanırsınız çünkü bu teyit edilmiş bir haber/bilgi.

Amerikalılar Pensilvanya'da kurdukları kamplarda bu dincilere göğüs göğüse harp tekniklerinden patlayıcı yapımına kadar askeri eğitim verdikleri ortaya çıkmadı mı? Evet. Çıktı. İlgili olanlar veya mesleği/ihtisası icabı takip edenler bunu tespit etti.

Öte yandan, IŞİD'e en çok militanın, kiralık orduların eğittiği Kosova, Bosna, Makedonya, Arnavutluk'tan gitmesi ne tesadüf!

DÜNYADA iç savaşın sürdüğü 74 ülke var.

Peki, Dünya gündemindeki tek isyancı örgüt neden IŞİD?

Kuşkusuz örgüt, bulunduğu coğrafyadaki yeraltı zenginlikleri nedeniyle gündemde.

Bir zenginlik varsa küresel güçler oradadır, dedik.

Bu nedenle herkesin dilinde aynı soru:

IŞİD'in arkasında kim var?

Büyük ihtimalle , ABD'deki "*Yeni Muhafazakar*"/*NeoConlar/ ParalelYapı*"

Bu "Paralel Yapı"nın başında Amerikan tarihinin gelmiş geçmiş en güçlü Başkan Yardımcısı Dick Cheney vardır. Cheney ve adamları (aynı Türkiye'deki Cemaat gibi) Kongre'den gizli bir terör programı hayata geçirdiler.

Bu "Yeni Muhafazakar" (Neocon) ekibin İsrail (Likud Partisi) ile bağlantıları da ifşa olmuş durumda. Keza, İran'a savaş açmak isteyen de bu "kutsal ittifak" dır.

Amerika'nın "Paralel Yapı"sı Clinton-Obama'yı hep oyun bozan olarak görmüştür. Ancak, Obama, İran-Suriye'ye yönelik askeri müdahaleleri rafa kaldırarak, Dick Cheney ve onun fitnelerini boşa çıkarmıştır.

Peki Özgür Suriye Ordusu (ÖSO)?

Özgür Suriye Ordusu; Suriye Arap Cumhuriyeti'nde kurulan ve Devlet Başkanı Beşşar Esad'ın temsil ettiği rejimi devirmek için savaştan, silahlı bir örgüttür. Kuruluş bildirisinde örgütün amacı, "rejimi sona erdirmek olduğu ve rejime destek veren tüm güvenlik birimlerinin hedeflerinde olduğu" biçimde ifadeler yer almaktadır. Suriye İç Savaşı sırasında rejimi yıkmak isteyen ve bu nedenle firar eden askerler tarafından, 29 Temmuz 2011 tarihinde Riyad el-

Esad liderliğinde kurulmuştur. Örgüt başta komuta merkezini Türkiye'nin Hatay ili olarak ilan etti. Kamuoyunda oluşan tepkiler üzerine Eylül 2012'de komuta merkezini Şam'a taşıdığını açıkladı. Örgütün silahlı gücü, 2012 yılının başlarına kadar bütünüyle yerli isyancılar tarafından oluşmuştur.

19 Şubat 2014'te ABD, Türkiye ve Özgür Suriye Ordusu arasında bir eğitim-donat anlaşması yapıldı. 2 bin kişi Türkiye'de Türk ve Amerikalı askerler tarafından Kırşehir'de eğitilmek üzere seçilecekti. Ancak sonradan bu anlaşmanın askıya alındığı duyuruldu.

Örgüte başta bazı ülkelerin silah, araç, gereç, eğitim ve finans (personel maaşları vs.), lojistik ve sağlık desteği yaptığı ve bu ülkelerin arasında Türkiye'nin de olduğu iddia edilmişti. İddialar bununla kalmamış Türkiye'nin ÖSO'yu Trablus hükümetiyle 27 Kasım 2019'da imzaladığı askeri ve güvenlik işbirliği anlaşması kapsamında Libya'da kurduğu eğitim merkezlerine götürdüğü de spekülasyonlar arasında yer almıştır.

NE OLACAK?

100 yıl önce İslam coğrafyasını yapılandıran küresel güçler, soğuk savaş bitimiyle başlayan Yeni Dünya düzeninde, BOP projesiyle bu seferde coğrafyamızı, milliyet-mezhep ve cemaat kampaşmalarını kışkırtarak bir kaosa ortamına sürükleyip-ayrıştırarak, kontrol altına alma stratejisi ile hakimiyetlerini kurmak istemektedirler.

Büyük Ortadoğu Projesinde coğrafyamızı yeniden yapılandırmaya soyunan güçler bölgede İsrail'e tehdit oluşturmayacak yeni düzenlemeyi gerçekleştirmek için asimetrik olarak saldırılarına 11 Eylül 2001 tarihinde başlamışlardır.

ABD ve Müttefikleri ilk önce El Kaideyi bahane ederek Afganistan'ı işgal etmiş, Pakistan'ı istikrarsızlaştırmıştır. Bu günde IŞİD ve Şii milisler araç olarak kullanılarak coğrafyamızı işgal etme mücadelesini sürdürmektedirler.

Adı konmamış İslam coğrafyasındaki bu savaşın tarafları, Emperyalist ve küresel güçler (ABD-İngiltere-Almanya-Fransa-Rusya) ile Bölgesel güç olan Türkiye'dir. Bu savaşta ABD ve müttefikleri düzenli ordularının yanında, vekalet verdiği bölgesel etnik-mezhepsel güçlerle birlikte "Özel Askeri Şirketleri"de kullanmasıyla, savaşa yeni bir boyut katmıştır.

PARAYLA tutulan askerler aslında Orta Çağ'ın ayrılmaz parçasıydı.

Paralı askerlik müessesesi ve Özel Askeri Şirketler 1648 Westfalia Ulus – Devlet düzenini temsil eden günümüzdeki milli devletlerin ordularının da yerine göz dikmiş durumdadır.

Dünya zaten Orta Çağ'ın ayrılmaz parçası olan paralı askerlerden, ulus devlet sistemiyle vatandaşlık esasındaki orduya geçiş yapmıştır. Acaba şimdi Ulus devletin en önemli gücü ve simgesi olan düzenli orduyu merasim birliğine doğru dönüştürüp Orta Çağ ortamına geri mi dönüyoruz?

Kevin O'Briens “güvenliğin ve şiddet kullanımının özelleştirilmesinin ve onun devletin alanından çıkarıp özel çıkarılara verilmesinin, devleti hem güçlendirdiğini, hem de işlevleri açısından parçaladığını” belirtiyor. Özelleşmiş askeri endüstrinin gelişmesi ve güçlenmesiyle birlikte, daha önce devlete özgü bir işlev olan güvenlik, tıpkı ticaret ve finans gibi alanlarda olduğu gibi, devlet dışı silahlı aktörler tarafından yerine getirilmeye başlıyor.

Özel askeri endüstri üzerine çalışan bir uluslararası ilişkiler uzmanı, Deborah Avant, özel askeri şirketlerin, bir ülkenin kiralık askerlerinden farklı bir şey olduğunu; onların para karşılığı her şeyi yapan “savaş köpekleri” ya da “kendi hesabına çalışan” kişiler olmadıklarını belirtiyor ve bu şirketlerin global pazarda uzun erimli bir yere sahip olma amacını taşıdıklarını; bu yüzden de askeri hizmet gibi meşru bir işlevi yerine getirdikleri konusunda inandırıcı olmaya çalıştıklarını öne sürüyor. Bu şirketler şimdiden bir ticari grup oluşturmuşlar bile: Uluslararası Barış Operasyonları Birliği (International Peace Operations Association) .

Paralı askerlerin faaliyetlerini izlemek üzere görevlendirilen **Birleşmiş Milletler Raportörü'nün** söyledikleri bu açıdan önemlidir:

“Paralı askerlerin faaliyetleri, son kırk yıldır halkların kendi kaderlerini belirleme haklarını kullanmalarını engellemek ve insan haklarını ihlal etmek için devreye sokulan bir şiddet biçimidir”.

Raportör, özel askeri şirketleri “anonim şirket haline gelmiş paralı askerler” olarak değerlendirmektedir. Bu anonim şirketler ya uluslararası müdahale adı altında yapılan operasyonların önemli bir parçası olmakta ya da ABD'nin ve diğer güçlü devletlerin ekonomik çıkarlarının bulunduğu bölgelerde kullandıkları güçler olmaktadır. Güçlü devletlere, bu şirketler birçok olanak sunar: Askeri müdahalenin getireceği maliyet ve risklerden kurtulurlar.

Irak'ta olduğu gibi kendi kamuoyunun tepkisini engellemiş olurlar. *İnsan hakları ihlalleri için “hesap vermek” durumunda olmazlar.*

Genel kabul ve anlayış olarak tarihte hiç olmadığı kadar insan haklarına önem verilen modern çağımızda **paralı askerlerin geri dönüşü ile insan hakları ihlallerinin yaşanmasına göz mü yumulacaktır?**

ÜLKEMİZ AÇISINDAN KONUYA BAKIŞ VE İNCELEME

Türkiye Cumhuriyeti, 1981 yılına kadar paralı asker istihdamı ya da güvenliğin özelleştirilmesi kavramıyla tanışmamıştır. 1981 yılında TBMM tarafından çıkartılan **2495 sayılı “Bazı Kurum ve Kuruluşlarının Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun”** bu konuda bir milattır. Bu kanunla ilk olarak, bazı kurum ve kuruluşlarda Özel Güvenlik Şirketleri (ÖGŞ)'nin kurulmasına izin verilmiş ve bunların çalışma alanları ve sınırlamaları bu kanunla düzenlenmiştir.

Bu düzenleme aslında 1980 askeri darbesi sonrasında, Türkiye'deki hayatın her noktasına damgasını vurmaya başlayan liberal politikaların bir sonucuydu. Türkiye'de uzunca bir süre bu kanun çerçevesinde yürütülen ve ilk zamanlarda özel bir esasa bağlı olmadan hatta temizlik firmaları olarak çalışmaya başlayan bu şirketler ve Özel Güvenlik faaliyetleri, özellikle soğuk savaş sonrası (1990'lı yıllarda), tek kutuplu hale gelen dünyayı saran yeni bir özelleştirme rüzgârının etkisiyle (ilave ihtiyaçların ortaya çıktığının görülmesiyle birlikte) gelişmişlerdir.

2004 yılı itibariyle “Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun”un yürürlüğe konmasıyla yeni bir sürece girmiştir. Halihazırda **ÖGŞ'lerinin faaliyetlerini düzenleyen 5188 Numaralı bu kanun**, sadece ÖGŞ'lerinin personel alımları, personelin yetiştirilmesi, eğitimi, silah kullanma yetkileri vb. hususları düzenlemektedir.

Bugün için Türkiye'deki yaklaşık 1500 adedi bulan ÖGŞ'lerinde istihdam edilen aktif Özel Güvenlik Görevlisi personel sayısı yaklaşık olarak 300.000 kişiye ulaşmış bulunmaktadır. Bu durum, Özel Güvenlik Faaliyetleri açısından uluslararası bir çok firmanın dikkatini çekmiş ve Türkiye'de yatırıma yöneltmiştir.

Bu Özel Güvenlik Görevlileri (ÖGG'leri), kanunda genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olarak görülmekte ve mesken ve işyerleri, bankalar, toplantı, konser, spor müsabakası, sahne

gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde vb. faaliyet ve noktalarda görev yapmaktadırlar.

Ancak, makalenin başında da vurguladığım üzere; Özel Güvenlik Şirketler (ÖAŞ) ile Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ) birbirinden çok farklıdır.

Ülkemizin halen resmi olarak deklere edilmiş ve devlet hesabına kiralananak çalışan bir Özel Askeri Şirket yapılanması veya yerli/yabancı bu tür şirketlerle ilgili bir sözleşmesi olmadığını değerlendiriyorum.

Hani derler ya... Olsaydı kokusu çıkardı. Fakat çıkmıyorsa da böyle bir şeyin olmadığını da varsayamayız.

Ülkemizde SADAT (Uluslararası Savunma Danışmanlık İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.) ve Akademi Sancak gibi özel askeri şirketler var. SADAT'ın resmi internet sayfasında; Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli birliklerinden emekli olan 23 Subay ve Astsubay tarafından kurulmuş ve Şirket Ana Sözleşmesi 28 Şubat 2012 tarihli ve 8015 sayılı Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanarak faaliyetlerine başlamış olduğu ve Danışmanlık, Eğitim ve Lojistik olmak üzere üç ana alanda hizmet sundukları yazılı. Ayrıca şirketin; Savunma, silahlı kuvvetler ve polis teşkilatlarının ihtiyaç duyabileceği her türlü hizmeti A'dan Z'ye sunma imkân ve kabiliyetine sahip olduğu belirtiliyor. Akademi Sancak ise Ortadoğu ve Afrika ülkelerine geniş çapta eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektedir.

Bu şirketlerin Milli Savunma Bakanlığı (Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları) İçişleri Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başta olmak üzere diğer bakanlıklar ve savunma sanayi kurum ve kuruluşları ile karşılıklı işbirliği ve hizmet alımı hususlarında birlikte çalıştıklarını değerlendiriyorum.

Ayrıca Güneydoğu Anadolu'da sınırın Suriye tarafında bir tugay büyüklüğünde "Suriye Milli ordusu (SMO)" sınır güvenliği hizmetinde görevlendirilmiştir. Bu gücün giyim, kuşam, teçhizat, silah , iaşe ve ibatesi Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Bir yönü ile özel şirket hüviyetinde görev yaptığını düşünmek yanlış olmaz sanırım.

Özel Askeri Şirketler (ÖAŞ) alışlagelmiş kullanım amaçları itibarıyla daha muharip görevler ve savaş/çatışma bölgelerinde bazı görevleri icra edebilecek yapılar olup ağır silahlar dâhil birçok silah ve teçhizatın kullanılmasını gerektirmekte ve uluslararası görevler için yurt dışında görev almaktadır.

Özel Askeri Şirketlerin ihtiyaç duydukları diğer şartları da ÖGŞ'lerinin tabi olduğu 5188 sayılı kanunla karşılaştırdığımızda mevcut kanunlarımızda ÖAŞ'lerin yeri olmadığını söyleyebiliriz. Ancak bu sorun yeni bir mevzuat oluşturularak aşılabılır. Öncelikle biz bu işe bir iyi, bir de kötü tarafından bakalım.

İşin iyi tarafı ile başlayalım:

Güvenliğin özelleşmesi, liberalist perspektiften bakıldığında birçok akademisyene göre sonsuz fırsatlar yaratmaktadır. Türkiye için düşünüldüğünde bu fırsatlardan bazıları; sektörün dünyada nispeten bakir bir sektör olarak değerlendirilmesi, yeni iş imkânları yaratacak bir saha olması, uygulamalarda devlet mekanizmasındaki bürokrasi ve ataletin aşılacak pratik uygulamaların söz konusu olması, devlet hiyerarşisinden bağımsız çalışan ancak, bir sözleşme çerçevesinde görev yapan yüklenicilerin (ÖAŞ'ler) hem kendi çalışma ortamına hem de devletin uygulamalarına getirmesi beklenen esneklik, güçlü bir ordu ve askeri geleneğe sahip Türkiye gibi ülkelerden çok nitelikli savaşçıların çıkması, devlet harcamalarından tasarruf sağlanması ve atıl silahlı güçler ve silah sistemlerinin ortadan kaldırılması, Türkiye'nin uluslar arası aktörler tarafından hazırlanmakta olan etik şartlara katkıda bulunarak sistem içerisinde kendi modelini yaratması durumunda iyi bir örnek teşkil edebilir durumda olmasıdır.

Yine, bu ÖAŞ'ler üzerinden Türkiye, dünyanın çok çeşitli noktalarındaki menfaatlerini takip edebilir, yönlendirebilir, *şu anda Katar'da ilk örneği kurulmaya çalışılan ve Türkiye'nin dünyanın çeşitli yerlerinde kurabileceği potansiyel askeri üsleri kapsamında ÖAŞ'ler görevlendirilebilir, Türkiye olarak BM'e karşı sorumluluklarımız çerçevesinde ordu personeli yerine ÖAŞ'ler görevlendirilebilir ve bu sektör devlet tarafından, iç/dış politikada bir enstrüman olarak kullanılabilir.*

Öte yandan, gerek ÖGŞ, gerekse ÖAŞ'lerin hızla büyümesi, küresel kapital odakları ile yakından ilişkili olan *bu sektörün yeni risk ve sorunlar ortaya çıkartması* anlamına gelmektedir. Bu birimlerin güç ve silah kullanım yetkilerinin bulunması onları diğer şirketlerden farklı kılmakta ve bu riskin artmasına sebep olmaktadır.

Türkiye, ÖGŞ'leri alanında 30 yıllık deneyimi ve tecrübeli insan kaynağı ile özellikle Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile Orta Asya'daki çeşitli müşteri portföylerine hizmet verebilecek durumdadır. Uygun şekilde çıkartılacak yasalarla ulusal/uluslararası alanda biraz geriden de gelse kendi ekolünü oluşturabilecek bir aktördür. **Buradaki asgari gereklilik, bu şirketlerde**

istihdam edilecek personele iyi bir güvenlik soraştırması yapılması ve insan hakları eğitimi verilmesidir. Bundan sonraki safhada ise, **şirketin denetlenerek şeffaf bir ortamda, gerektiğinde hesap verilebilirliği sahip bir sistemde çalıştırılabilmesidir.**

Dolayısıyla Türkiye'nin bir an önce Güvenlik stratejisinde, savunma alanında bu yeni Enstrümanı-Gücü "Özel Askeri Şirketleri" de kullanabilecek kararlığı göstererek değerlendirmeye alması gerekebilir. ÖAŞ'lar ülke dışında terör örgütünü bulup, avlayabilir; böylece, Silahlı Kuvvetler terör ile mücadeleyi zaman içinde Özel Kuvvetler ve ÖAŞ'lara indirgeyerek, daha önemli konvansiyonel görevlere odaklanabilir.

Fakat burada yine özellikle ve ısrarla belirtmem gerekir ki, kurulacak veya görev ihale edilecek özel askeri şirketler ne idüğü belirsiz şirket, vakıf, tarikat ve cemaatlara verilmemelidir. Bunlar yıkıcı, bölücü, irticai ve emperyal bir gücün paravanı olabilirler. Aman ha! Kaş yapıyoruz diye göz çıkarmayalım. İnce eleyip sık dokuyup kontrol ve denetimli bir mekanizma kuralım. Yine şunu bilelim ki "**KontROLSÜZ güc. Güç değildir**". Bazen de TEHLİKE'dir. Ters tepen bir silah olabilir. Veya başkasının eline geçebilecek bir maşa. Öte yandan melez savaşta, Irak ve Suriye'nin kuzeyindeki çıkarlarımızı da sağlamak üzere güvenlik ortamını şekillendirme faaliyetlerinde operasyonel görevler alabilirler. İstihbarat ihtiyaçlarımız için de özel şirketlerden yararlanabilecek geniş bir fonksiyon sahası vardır.

Pekin ya işin kötü tarafı:

Biz değişen dünya düzeni ve yeni ortaya çıkan asimetrik tehdit ortamını göz önüne alarak Türk Silahlı Kuvvetlerinde köklü değişikliklere gittik. Bunlardan en önemlisi ordunun küçültülmesi, yeni askerlik sistemi ve profesyonel ordu modeli.

Bu doğrultuda sözleşmeli er ve erbaşlardan oluşan komando tugayları kurduk. Salt vatan borcu olarak değil bir nevi para ile hizmet eden profesyonel 9 adet tugay. Benzetme esasında çok yerinde olmayacak ama **kısmen de olsa bir paralı askerlik sistemi getirdik.**

Ancak ister beğenirsiniz ister beğenmezsiniz bunlar sayesinde terörle mücadele de terörist gruplara karşı büyük üstünlük elde ettik. Peki bu yetmiyor mu? O iş ayrı, bu iş ayrı diyebilirsiniz. Bunda da haklı olduğunuz yönler söyleyebileceğinizi işitmesem dahi inanıyorum.

Öte yandan, milli ordu ve ulusal harp sanayinin tasfiye edilmesi için bir takım güç odaklarının; Ergenekon-Balyoz-Poyrazköy-İzmir Casusluk gibi kumpaslarla ne yapmak istedikleri ve halen yapmaya çalıştıkları bugün açığa çıkmıştır.

Bakınız bugün hâlâ, Cemaat/Paralel Yapı illegal youtube kanalları başta olmak üzere “vurdulu-kırdılı” Türk dizilerinde, TSK mensupları illegal işler yapan kötü adamlar olarak gösterilmeye devam ediyor. Bunların amacı, kamuoyunu hazırlayarak Peygamber Ocağı’nı gözden düşürüp, “**ordunun özelleştirilmesini**” sağlamaktır.

Bunun adı, “**savaşmadan kaybetmektir.**”

Ulus devletin yegane simgesi olan Halkın Ordusu yerine “kiralık ordular” gelecek!

Suudi Arabistan örneğindeki gibi TSK serbest pazara düşecek! ***Günümüz ülke işgalleri böyle gerçekleşiyor!***

Diğer taraftan yine çok önemli bir konuya dikkatinizi çekmek istiyorum:

Türkiye Özel Askeri Şirket kuruluşu ve teşkilatlanması çalışmalarını yalan yanlış tam olarak bilinmeyen ancak son zamanlarda Türk basınına yansıyan SADAT gibi belli bir düşünce yapısı ve ideolojiye sahip kişilerden oluşan kuruluşların eline bırakması son derece yanlış olur kanaatindeyim.

Gerek SADAT gerekse bir başka güdümlü, hukuki çerçevesi sorunlu, amatör ve yanlış yapılanmaların, bu tür görevlendirmeler için son derece tehlikeli ve yanlış seçimler olacağını değerlendiriyorum.

Sonuç olarak: Güvenlik Sektörünün özel teşebbüslere açılması çalışmaları, bu endişeler ve sinsi oyunlar/tezgahlar dikkate alınarak, **milli menfaatlerimiz odaklı**, titizlikle gerçekleştirilmelidir. Ancak bu şekilde, gelişmeler gerisinde kalmadan menfaatlerimizi korumak ve ipleri her zaman elde tutmak mümkün olur. Bu sektörün karlı olması yanında riskleri de oldukça yüksektir. Ancak, her şeye rağmen şunu söylemek mümkündür; bu sektörün en azından yakın gelecekte güçlü bir şekilde güvenlik konseptleri içerisinde kalmaya devam edeceği görülmektedir. Bu durumda hem uluslararası sisteme hem de taraflara zarar vermemesi için **hukuk içinde** hareket

etmelidir. Aksi takdirde dünya, geçmişte yaşadığı **kötü şöhretli paralı asker veya korsan örneklerini** tekrar yaşayacaktır. Bu da en fazla güçsüz olanlara zarar verecektir. Bu sektörün uygun hareket etmesi gereken hukuk sistemi, hem ilgili ülkelerin kendi hukuk sistemlerinde alacakları tedbirler ve hem de iyi bir uluslar arası hukuk altyapısının kurulup uygulanması ile oluşabilecektir.

Kalın sağlıcakla.....

Murat DİKKAŞ⁵

⁵**Murat DİKKAŞ**, (E) İstihbarat Kıdemli Albay, Kuleli askeri Lisesi. Kara Harp Okulu İşletme Lisans, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisans. NATO LSE Kh. Stratejik İstihbarat Analizcisi (1993-1999) ve Şube Md. Silahlı Kuvvetler İstihbarat Okulu, Stratejik İstihbarat Değerlendirme ve Analiz Kurul Başkanı (2000-2003). Kara Harp Okulu İstihbarat ve İKK Öğretim Görevlisi (2007-2012). Genkur. İsth. SKD Ş.Md ve 1inci Analiz Daire Bşk.V., Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT/OSCE Viyana) Silahların Kontrolü ve Doğrulama Merkez Başkanı (2012-2016). MSÜ Kara Harp Okulu Öğretim Görevlisi (2007-2012)(2019- 2023). E-mail: mmdikkas85@gmail.com.